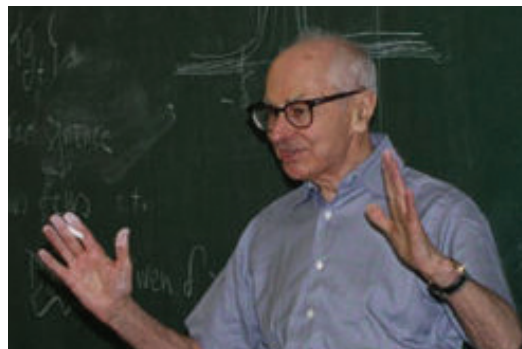

Αφιέρωμα στον Serge Lang

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟΝ SERGE LANG

*Του Friedrich Hirzebruch**

Μετάφραση: Μιχάλης Λουλάκης

*Τμήμα Εφαρμοσμένων Μαθηματικών
Πανεπιστημίου ΚΡΗΤΗΣ*

[Σ.τ.Ε.] Το παρακάτω σημείωμα του καθηγητή F. Hirzebruch έχει μεταφραστεί με την άδειά του από το περιοδικό "Notices" της A.M.S., όπου είχε πρωτοδημοσιευθεί, μαζί με τις γνώμες - αναμνήσεις για τον Serge Lang και πολλών άλλων μεγάλων σύγχρονων μαθηματικών.

Ο Serge Lang ήταν στενός φίλος της συζύγου μου, εμένα, των τριών παιδιών μας, ακόμη και κάποιων από τα εγγόνια μας. Μας λείπουν τα συχνά του τηλεφωνήματα - "Εγώ είμαι" - και θα μας λείψει η επίσκεψή του το επόμενο καλοκαίρι και όλα τα επόμενα καλοκαίρια.

Η σύζυγος μου κι εγώ γνωρίσαμε τον Serge 53 χρόνια πριν στο Princeton όταν εκείνος κι εγώ ήμασταν 25 χρονών. Γίναμε καλοί φίλοι. Ήταν η παλαιά Ευρώπη που και οι τρεις μας αγαπούσαμε. Ο Serge μιλούσε σπάνια για το παρελθόν του, αλλά ρωτώντας τον μάθαμε σιγά σιγά τα βασικά γεγονότα της ζωής του. Ήρθε στις Η.Π.Α. από το Παρίσι με τον πατέρα και την αδελφή του μετά τη γερμανική εισβολή στη Γαλλία. Υπηρέτησε τον αμερικανικό στρατό από το 1946 ως το 1947, με τον οποίο βρέθηκε στην Ιταλία και στη Γερμανία. Το γεγονός ότι η ζωή του αναστατώθηκε από τον ναζιστικό πόλεμο δεν στάθηκε εμπόδιο στη σχέση μας. Το πόσο λίγο ο Serge μιλούσε για τον εαυτό του

μπορεί κανείς να δει και στο βιογραφικό του σημείωμα που εμπεριέχεται στα Άπαντα Έργα του. Το βιογραφικό του περιλαμβάνει 13 σύντομες γραμμές ανάμεσα στην πρώτη "1927- Έτος γέννησης" και στην τελευταία "1972- σήμερα: Yale". Διατηρήσαμε στενές σχέσεις με τον Serge ακόμα και μετά την επιστροφή μας στη Γερμανία. Το καλοκαίρι του 1955 μας επισκέφθηκε στο πατρικό μου σπίτι στην Hamm (στη Βεστφαλία.) Το 1956 προσλήφθηκε από το Πανεπιστήμιο της Βόννης και ξεκίνησα μια σειρά συναντήσεων εργασίας (Arbeitstangungen) όπου οι ομιλητές εκλέγονται από τους συμμετέχοντες. Με ελάχιστες εξαιρέσεις ο Serge τις παρακολούθησε όλες μέχρι το 2003. Στις 30 συναντήσεις που διοργάνωσα από το 1957 ως το 1991 έδωσε 13 ομιλίες.

Είχε μια σταθερή ρουτίνα: το καλοκαίρι ερχόταν από το Yale στην Ευρώπη. Για πολλά χρόνια επισκεπτόταν το Παρίσι για ένα μήνα. "Υπάρχει μια εποχή για όλα" έλεγε. Κάποιες φορές

επισκεπτόταν τη Ζυρίχη ή το Βερολίνο. Δεν παρέλλειπε ποτέ να επισκεφθεί τη Βόννη μέχρι που τελείωσε και η "εποχή" του Ινστιτούτου Max-Planck. Το 2004 και το 2005 μας επισκέπτηκε ιδιωτικά για λίγες μέρες. Μετά την Ευρώπη πήγαινε στο Berkeley όπου απολάμβανε το δροσερότερο κλίμα και όπου τον συναντήσαμε κάποιες χρονιές.

Κατά τις επισκέψεις του στη Βόννη έδινε πολλές διαλέξεις είτε σε σεμινάρια σχετικά με την ερευνητική του δραστηριότητα, είτε για φοιτητές αρχάριους ή προχωρημένους. Σε μια επίσημη αναφορά του (13 Φεβρουαρίου 1997) μου έγραψε τα ακόλουθα: "Ενόςω είμαι στο Max-Planck, επισκέπτομαι και άλλους μαθηματικούς, τόσο στη Γερμανία όσο και αλλού, όπως στην Ολλανδία. Έχω ουσιαστικές επαφές με φοιτητές. Έδινε μια διάλεξη κάθε χρόνο στο μάθημα που διδάσκεις. Πέρυσι έδωσε μια διάλεξη στο Γυμνάσιο του γιου του Karcher. Συνεπώς, ο καιρός που περνά στο Max-Planck, τακτικά κάθε Ιούνιο για ένα μήνα και μια φορά για τέσσερις μήνες το χειμερινό εξάμηνο του 1993 είναι σημαντική περίοδος που μου παρέχει το κατάλληλο περιβάλλον τόσο για την επαφή με μαθηματικούς σε όλα τα επίπεδα, όσο και για την εκμάθηση και την άσκηση των Μαθηματικών."

Κάποτε ο Serge έδωσε μια διάλεξη για το μάθημα της Άλγεβρας που δίδασκα (σε 120 φοιτητές) και στο οποίο χρησιμοποιούσα ως σύγγραμμα το βιβλίο του. Όταν πήγα στο αμφιθέατρο πρόσεξα ότι οι επίσημοι εκπρόσωποι των φοιτητών πουλούσαν φωτοτυπημένα αντίγραφα του βιβλίου. Τους εξήγησα ότι αυτό είναι παράνομο. Οι φοιτητές απάντησαν "Ο συγγραφέας είναι πολύ μακριά." Τους είπα "Κάνετε λάθος. Σε δυο λεπτά θα είναι εδώ και θα δώσει τη σημερινή διάλεξη." Ο Serge ήρθε και δεν δημιούργησε θέμα. Υπέγραψε

μάλιστα μερικά αντίγραφα πριν ξεκινήσει τη διάλεξη. Ο Serge έδινε επίσης διαλέξεις για το ευρύ κοινό. Ήθελε να διδάσκει όχι μόνο μαθηματικά αλλά και πώς να σκέπτεται κανείς κριτικά και υπεύθυνα. "Θέλω να βάζω τους ανθρώπους να σκέπτονται" έλεγε.

Τα Μαθηματικά αποτελούσαν το σημαντικότερο μέρος της ζωής του. Εργαζόταν με μεγάλη αυτοπειθαρχία για πολλές ώρες επί επτά μέρες την εβδομάδα. Θαύμαζα τον τρόπο που μετέτρεπε τις διαλέξεις του σε βιβλία και τη συνεχή του ενασχόληση με τη θεμελιώδη έρευνα. Τον πρώτο καιρό υπήρχε χρόνος για πιάνο (συνέθετε κιόλας) για κιθάρα και λαούτο, για συναυλίες, θέατρο, όπερα και λογοτεχνία. Συχνά μπορούσαμε να τα απολαύσουμε όλα αυτά παρ'ότι τον επισκεπτόμασταν στο διαμέρισμά του στη Νέα Υόρκη, όπου μας έπαιζε τις συνθέσεις του στο πιάνο και βγαίναμε για θέατρο. Παρόμοιες δραστηριότητες είχαμε και στη Βόννη κατά τη διάρκεια των δικών του επισκέψεων. Απολάμβανε τη μουσική ζωή της Βόννης. Έπειτα ήρθε η εποχή των φακέλων. Εγκατέλειψε πράγματα που αγαπούσε για να συγκεντρωθεί στα δύο μέρη της ύστερης ζωής του (τα μαθηματικά πρώτα και το πολιτικό του έργο έπειτα.)

Τα υπόλοιπα έπρεπε να σταματήσουν. "Για όλα υπάρχει μια εποχή." Ο φάκελος της "Έρευνας του 1977 για τους Αμερικανούς Πανεπιστημιακούς από τους Ladd και Lipsett" αναπτύχθηκε από το 1977 ως το 1979. Ο Serge κατέθεσε πολύ χρόνο και ενέργεια σε αυτόν. Λαμβάναμε με το ταχυδρομείο τη δουλειά του Serge σε συνέχειες των 20-30 σελίδων. Ήταν ένα συναρπαστικό ανάγνωσμα, γεμάτο αγωνία. Ακολούθησαν κι άλλοι φάκελοι. Λαμβάναμε γράμματά του τακτικά, το τελευταίο από αυτά την ημέρα του θανάτου του. Σίγουρα δεν